

Reflecții aniversare

MARIN RADU MOCANU

În instituția Arhivelor au venit în anii '65, ca și în celelalte institute de documentare-cercetare umaniste, mulți tineri istorici și filologi care, suprasaturați de preceptele materialismului istoric și dialectic, ca și de istoria „civilizatoare” a Colosului răsăritean, erau preocupați de redescoperirea adevărului trecutului românesc, în contextul european (interbelic), învăluit în tăcere ori în carapacea contrafacerii timp de două decenii; ca și scriitorii, istoriografii, în general, și cei de formație arhivistică, în special, folosind în numele și în interesul culturii istorice dezghețul cenzural al acelor ani, au început o pasionantă muncă de cercetare – cei din Arhive, în paralel cu cea de prelucrare arhivistică a fondurilor și colecțiilor centrale și regional-istorice –, așa încât, spre anii '70, acestea au fost puse în starea de a fi introduse în circuitul cercetării în sălile de studiu ale Arhivelor.

Succintul comentariu de mai sus îl găsesc oportun în economia acestor însemnări, pentru generațiile ce au urmat devenirii noastre în acei ani de o complexitate socio-politică istoricizată deja, ca și pentru cei care (mai ieri, unii și mai azi) și-au făcut obiceiul de a privi spre monumentala clădire a Arhivelor ca spre o fortăreață ce ar tăinui și apăra cu arme sofisticate și paznici-roboți cine știe ce „secrete documentare”, altele decât cele prin care ne configurăm istoria adevărată, pilduitoare nu atât pentru faptele ei de glorie, cât pentru cele reprobabile ce ne-au îngreunat existența de-a lungul timpului.

În acel climat de relaxare a vigilenței și contabilizării asupra activităților intelectual-evocative, în limitele canonului doctrinar, a pășit pe poarta Arhivelor și viitorul arhivist și istoriograf Corneliu Mihail Lungu, sub a cărui disponibilitate de întrajutorare colegială se derula o nedeclarată, neafișată preocupare de prelucrare (ordonare, clasare, transcriere, fișare) și cercetare arhivistică, conștient fiind, pare-se mai mult decât noi toți ceilalți, că numai printr-o cunoaștere exhaustivă, cel puțin intențională, a informației documentare poți păși cu siguranță pe o pistă de prospectare a fondului arhivistic la scară națională, cu finalitate benefică în plan istoriografic, pe termen scurt și mediu.

Promovările lui în așa-zisa ierarhie arhivistică, ante și post-revoluționară, nu erau rezultanta unor împrejurări de conjunctură, ci a unora de necesitate legico-logică, și, de necrezut, poate, împotriva voinței lui exprese. Pus în fața faptului împlinit însă, capacitatea lui de asimilare, analiză și sinteză a procesului istorico-arhivistic s-a dovedit a fi, în ochii celor de bună-credință, formativă, atât în

beneficiul personalizării proprii, cât și în cel al individualizării profilului instituției Arhivelor.

Volumele de documente și de sinteză coordonate de el și elaborate în nume personal au în vedere, cu deosebire cele privind istoria modernă a românilor transilvăneni în spațiul imperial austro-ungar, central european, în general, l-au impus lumii istoriografice de la noi și de aiurea, contribuind în mod substanțial la afirmarea istoriografiei arhivistice, ce se definește prin folosirea informației de arhivă existente, în primul rând, inedită pe cât posibil, ca și pe cea bibliografică.

Deoarece ne găsim într-un timp aniversar, este recomandabil de văzut și omul de sub măreția personalității sale: mersul lui nu a călcat pe nici o (de)nivelare bătătorită sau pe vreo tendință de afirmare a cuiva, pe care, dimpotrivă, a stimulat-o, uneori cu riscul dezacordului unor emfatici trecători prin lumea arhivistică. Adept al confruntărilor de opinii și idei, a promovat, fără rezerve și temere, poziția personală în elucidarea problemelor la ordinea zilei, în rezolvarea acestora, fie că la timpul potrivit punctul lui de vedere a mai trebuit să fie reconsiderat, în detaliu.

Ca unul care privește, de-acum, fenomenul arhivistico-istoriografic la modul formal, începe să mi se contureze certitudinea, cu necunoscutele ei firești, că cel pe care îl omagiem, acum și aici, își va avea un loc asigurat pe podiumul celor mai reprezentativi directori ai Arhivelor Naționale din ultimele șase decenii, ce se suprapun, parcă predestinar, pe vârsta la care a ajuns să ne prilejuiască o satisfacție sufletească și una de conștiință de a formula aceste rânduri, absolut spontan, fără pretenții de antologare.